

„Euroopa edasiste valikute mõjust Eestile“

Oma igapäevastes tegemistes me tihti ei taipa ega mõtle sellele, kui palju tänast ja homset Eesti elu ja meie inimeste tegutsemiskeskonda mõjutab suur osa ülejäänud Euroopast ehk Euroopa Liit. Me võtame täiesti iseenesestmõistetavalt, et võime vabalt reisida ükskõik kuhu Euroopas, võime töötada või õppida ja elukoha soovi korral valida ükskõik, millises ELi riigis. Et sama raha kehtib nii Eestis kui suures osas teistes ELi riikides jne. Me ei mõtle just liiga tihti sellele, kui palju on viimase 13 aasta jooksul meie vabaduste määr laienenud, kui tugevalt meie majandus, julgeolek, teadus, aga järjest enam ka haridus ja kultuur ja paljud teised valdkonnad on põimunud teiste Euroopa riikide omaga. Ühelgi teisel põlvkonnal siin Eestis pole kunagi varem olnud niipalju võimalusi ja valikuvabadust, kui praegusel.

Igapäevasesse meediaruumi on justkui iseenesestmõistetavalt ilmunud tõdemus, et Euroopa Liit on jõudnud lagunemise eestuppa. See on üllatav, millise kerglusega seda võimalust käsitletakse avalikus aruteluruumis. Justkui oleks tegemist millegi igapäevase ja lihtsaga. Seda see aga kindlasti ei ole. Isegi vaid teoreetiliselt arutledes oleks ELi lagunemise näol tegemist ülikõrgete riskidega protsessiga ja seda ennekõike just geopoliitiliselt keerulises olukorras olevate riikide jaoks, sealhulgas Eestile.

ELi lagunemisvõimaluse arutelud said konkreetsema alguse Briti EList lahkumise referendumi järel ning said hoogu juurde Donald Trumpi Brexitit tunnustavatest ütlustest ning ka tuure võtva Prantsuse presidendivalimiste kampaaniaga. Jah, Euroopa Liidu ees on mitu keerulist probleemi - sisejulgeoleku ehk terrorismi-temaatika, põgenikeprobleem, Venemaa agressiivne käitumine, aeglane majanduskasv, sassis suhted Türgiga, Brexitist tulenevad keerulised eelseisvad kõnelused Suurbritanniaga, suhete paika loksutamine USAga. Samas ei ole ükski neist probleemidest põhjus ELi lagundamiseks, sest kokkuvõttes pole ühegi nimetatud probleemiga toimetulekuks ELi liikmesriikide võimalused üksi olles paremad.

Keskendudes ühele või teisele probleemile on uued EL-i vastased poliitilised jõud ometi suutnud mõnedes liikmesriikides oma toetust kasvatada. On see siis näiteks Holland, Prantsusmaa või ka Saksamaa. Kusjuures peamine teema EL-i vastaste jõudude arsenalis on immigratsioonivastatus. Justkui oleks EL tekitanud immigratsiooni neisse riikidesse. See on aga vale. Immigratsioon on aastakümneid olnud liikmesriikide rahvuslikus pädevuses ning EL pole siin olnud otsustaja. Ometi kõlbab selle teema emotsionaalne käsitus peamiseks vahendiks, et suurendada ELi vastasust.

Selles olukorras tuleb korraks hinge tõmmata ja vaadata, kas ja mis ELi toimimise põhialustes on katki või kehvem võrreldes selle ajaga, mil ELi veel ei olnud.

Ei tasu unustada, et kogu ELi olemasolu aja jooksul ei ole ükski ELi liikmesriik teiseга sõdinud. Võrdluseks Euroopa verine ajalugu enne ELi moodustamist. ELi ühisturg toimib ja on andnud paljudele ELi riikide ettevõtetele suure võimenduse. ELi isikute vaba liikumine toimib. Isegi eurotsoon toimib ja sel on olnud distsiplineeriv mõju nii mõnegi riigi valitsusele.

EL on tänu oma 530 miljonile elanikule maailmas suur jõud ja oluline tegija, mida ei oleks üksi isegi Euroopa suured riigid - ei Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia ega ka Suurbritannia. Seega kui rääkida päevakajalistest ELi muredest ja probleemidest, siis tuleks juurde panna ka taust ehk tõsiasi, et kõik ELi põhielemendid toimivad ning ei ole ühtki sellist probleemi, mis kaaluks üle ELi toimimise plusspoole. Kahjuks mulle näib, et selle terviku nägemine ja Euroopa põhjendatud enesekindlus on puudulik, kui žongleeritakse ELi võimaliku lagunemisega põhjustel, millest ükski ei kaalu üles ELi saavutatut.

Aga olgu, kui keegi soovib spekuleerida ELi lagunemise teemaga, siis oleks aus anda ka ettekujutus ELi-järgsest Euroopast. Kas ELi-järgses Euroopas kaob immigratsioonisurve? Lõpevad sõjad ja vägivald Euroopa vahetus naabruses? Terroristid leebuvad? Majandus

puhkeb kiirele õitsengule? Kas Holland või Slovakkia või Eesti või ükskõik milline ELi liikmesriik saaks nende muredega üksi paremini hakkama, kui kaob ELi ühisturg ja koostöö paljudes teistes valdkondades?

ELi lagunemisest võidaksid kõige enam Euroopa-välised suurvõimud, kellele pole ELi olemasolu kunagi meeldinud, sest kui Euroopa riigid üksikult pole globaalselt konkurendid, siis EL tervikuna seda on.

Nii oleksid Hiina, Venemaa, India, Aafrika Liit ja kohati tundub, et ka mõned USA uue administratsiooni tegelased kindlasti rõõmsad, kui EL laguneks, sest üks konkurent oleks vähem. Pole ju mingi saladus, et näiteks Hiinale ja Venemaale pole EL kunagi meeldinud ning jõudumööda üritatakse seda nõrgestada. Vene propagandategevus seda eesmärki paljuski kannabki. Loodus aga teatavasti tühja kohta ei salli ehk ELi lagunemisel ülejäänud maailma suurvõimud Euroopas kiiresti erineval moel oma positsioone tugevdada. Võib vaid ajaloolisest kogemusest tulenevalt arvata, milline riik üritaks end taaskehtestada näiteks praeguse ELi ida- ja kirdealadel ning ehk mujalgi.

Sellest tulenevalt pole mingi liialdus, et ELi tugevus ning Euroopa ja Ameerika koostöö on Eestile elulise tähtsusega. Kõik meie välispoliitilised sammud peavad olema sellele eesmärgile suunatud. Seega ka ELi eesistumise peaeesmärk peab Eestile olema, et iga otsusega, kõigi läbirääkimistega, mida Eesti eesistumise ajal tehakse, tuleb püüda ELi tugevdada.

Me elame lihtsustamise ajastul ning see võib kaasa tuua ka vigu. Isegi fataalseid vigu. Samas ei anna midagi nn Twitteri ajastu toomine ettekäändeks, miks sellisele lihtsustamisele mitte vastu astuda. 1930ndate Saksamaal polnud Twitterit, ometi valiti Hitler võimule.

Ja muidugi alati tasub lihtsate lahenduste pakkujatelt küsida täpsustavaid küsimusi. Näiteks, milline oleks Euroopa ELi järel? Milline jõud ohjeldab siis neid riike ja ohte, mis Euroopale otsa vaatavad nii idast kui lõunast?

Eestlastel ja paljudel teistelgi rahvastel on tarkus, mille kohaselt ei maksa sülitada vanasse kaevu enne, kui uus valmis pole. ELi lagunemise mõttega mängimine lihtsalt igavusest või lühikesest mälust tulenevalt ei ole midagi sellist, mis tänases maailmas ühtki Euroopa rahvast paremale või turvalisemale järjele aitaks.

Urmas Paet